

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v846-323-14#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

4. Затверджений Наказ Міністерства фінансів України «Про порядок обміну електронними документами з контролюючими органами» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

5. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

6. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

7. Кодекс законів про працю в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

8. Закон України «Про запобігання корупції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 10.02.2022).

9. Система You.Control URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/> (дата звернення: 10.02.2022).

10. Дія бізнес URL: <https://business.dii.gov.ua/> (дата звернення: 10.02.2022).

11. Дія. City URL: <https://dii.gov.ua/services/categories/biznesu/diya-city> (дата звернення: 10.02.2022).

12. Савченко В. М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 214–220. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu> (дата звернення: 10.02.2022).

УДК 330.34:343.37(477)

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8896-4928>

КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

На рівень економічної безпеки держави здійснює вплив величезна кількість факторів. Україна протягом останніх років зіткнулася з новими викликами та загрозами її економічній безпеці: збройна агресія Російської Федерації та тимчасова окупація частини території України, карантинні заходи, запроваджені як в Україні, так і в усьому світі внаслідок поширення коронавірусної хвороби COVID-19. Але водночас із зазначеними загрозами на економічну безпеку України також здійснюють значний негативний вплив «хронічні», давно існуючі внутрішні проблеми, однією з яких є корупція.

Вплив корупції на економічну безпеку держави досліджували такі науковці як В. В. Баранова, А. В. Волошенко, З. В. Гбур, А. Ю. Грінченко,

О. Б. Жихор, П. Ю. Курмаєв, О. А. Радіца, Р. Р. Тосько та ін. Проте незважаючи на те, що в Україні вже давно проголошено курс на боротьбу з корупцією, ця проблема до цих пір залишається актуальною та гострою. За даними Індексу сприйняття корупції 2021 року Україна отримала 32 бали зі 100 можливих і зайняла 122 місце зі 180 країн на рівні з африканською державою Есватіні (Свазіленд). На один бал нашу державу випереджають Замбія, Непал, Єгипет, Філіппіни та Алжир. З-поміж сусідських держав Україна вище лише за Російську Федерацію, яка посіла 136 місце [1]. Порівняно з 2020 роком позиція України знизилася: згідно Індексу сприйняття корупції 2020 року Україна посідала 117 місце [2]. На думку керівництва Transparency International Ukraine, це зниження в межах похибки свідчить про період застою та затягування владою виконання багатьох важливих антикорупційних обіцянок [1]. Зважаючи на це, зростає необхідність здійснення конкретних антикорупційних кроків, у тому числі підвищення ефективності виявлення та розслідування корупційних злочинів.

Поняття «корупційний злочин» в Україні вперше було введено в юридичну термінологію Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України», відповідно до ч. 2 перехідних положень якого статтю 45 Кримінального кодексу України було доповнено приміткою з переліком корупційних злочинів. Корупційними вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 Кримінального кодексу України у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені наступними статтями: 210 «Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням», 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації», 364 «Зловживання владою або службовим становищем», 364-1 «Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», 365-2 «Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги», 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», 368-2 «Незаконне збагачення», 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», 368-4 «Підкуп особи, яка надає публічні послуги», 368-5 «Незаконне збагачення», 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі», 369-2 «Зловживання впливом». Кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 Кримінального кодексу України.

Розглянемо статистичну інформацію за 2018–2021 роки щодо обліку корупційних правопорушень в Україні (рисунок 1).

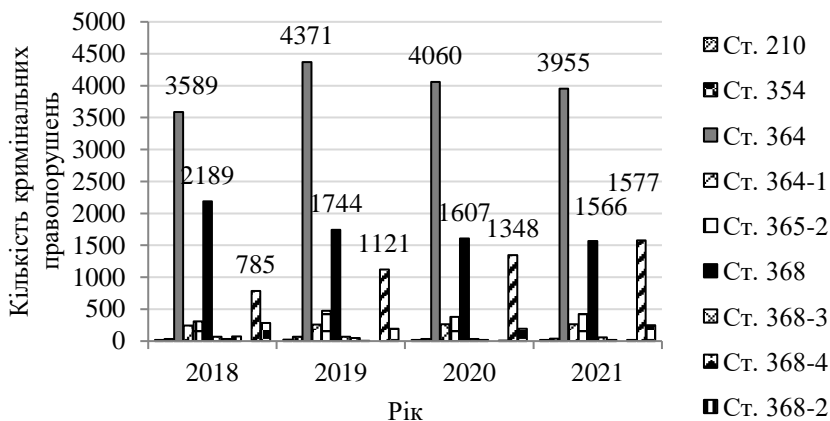

Рисунок 1 – Кількість облікованих корупційних кримінальних правопорушень в Україні у 2018-2021 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [3, 4].

Загальна кількість облікованих корупційних кримінальних правопорушень у 2021 році зросла на 2,8% порівняно з відповідним показником 2020 року. Протягом 2018-2021 рр. найбільше кримінальних правопорушень обліковувалось за ст. 364 Кримінального кодексу України «Зловживання владою або службовим становищем» (48,3% від загальної кількості у 2021 році). Іншими статтями, які вносять левову частку в обліковані корупційні правопорушення є ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» та ст. 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» Кримінального кодексу України (19,1% та 19,3% відповідно від загальної кількості облікованих корупційних кримінальних правопорушень у 2021 році).

Цікавою тенденцією є те, що протягом 2018-2021 рр. кількість облікованих кримінальних правопорушень за ст. 368 Кримінального кодексу України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» щороку зменшувалась, а за ст. 369 Кримінального кодексу України «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» - навпаки збільшувалась з кожним роком.

За період 2019-2021 рр. до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, було внесено 3350 записів за кримінальними правопорушеннями, у т. ч. у 2019 році – 827, у 2020 році – 985, у 2021 році – 1397 записів [5].

Виходячи із зазначеного вище, можна зробити висновок, що рівень корупції в Україні залишається стабільно високим, чого не можна сказати про рівень економічної безпеки України. Так, згідно Стратегії економічної

безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021, протягом 2010-2019 років стан економічної безпеки України оцінювався як незадовільний із погіршенням показників практично за всіма складовими до небезпечного рівня у 2012 році та 2014-2015 роках. За розрахунками Міністерства економіки України, здійсненими відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277, середнє значення рівня економічної безпеки за цей період становило 40 відсотків - зона рівня незадовільного стану. У 2019 році рівень економічної безпеки України становив 43 відсотки, а за підсумками першого півріччя 2020 року - 41 відсоток [6].

Як зазначається у Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, корупція є однією з основних загроз у сфері інвестиційно-інноваційної безпеки. Також у сфері фінансової безпеки серед основних викликів і загроз виділено високий рівень тінізації економіки та поширення явища легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Відомо, що тіньова економіка та корупція є дуже взаємопов'язаними та взаємообумовленими явищами, оскільки тіньова економіка сприяє зростанню масштабів корупції, яка у свою чергу є основою функціонування тіньової економіки. Крім того, корупція є одним з основних джерел доходів, одержаних злочинним шляхом, а також ключовим елементом для багатьох схем їх легалізації (відмивання).

Висновок. Таким чином, не применшуючи значення та вплив інших викликів і загроз, зазначених у Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, вплив корупції на рівень економічної безпеки нашої держави є дуже значним і негативним. Тому задля підвищення рівня економічної безпеки України одночасно з реалізацією завдань у сфері забезпечення економічної безпеки, задекларованих даною Стратегією, важливо здійснювати ефективну боротьбу з корупцією, причому не тільки з проявами корупційних дій, але і з причинами та передумовами виникнення цього явища.

Список бібліографічних посилань

1. Без прогресу – Україна в Індексі сприйняття корупції-2021. *Transparency International Ukraine*. 2022. URL: <https://ti-ukraine.org/news/bez-progressu-rezultat-ukrayiny-v-indeksi-spryjnyattya-koruptsiyi-2021/>.
2. Індекс сприйняття корупції-2020. *Transparency International Ukraine*. 2021. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2020/>.
3. Проект Національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики у 2020 році. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. 2021. 486 с. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/NAZK_Nats.dopovid_15_06.pdf.
4. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. 2021. URL: <https://gp.gov.ua/ua/>

posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2.

5. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. 2022. URL: <https://corruptinfo.nazk.gov.ua/reference/map>.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: Указ Президента України; Стратегія від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>.

УДК 342.92

Галина Миколаївна РЯБЕНКО,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та фінансів*

ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»;

Інна Євгеніївна ПІДБЕРЕЗНИХ,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії*

*Чорноморського національного університету імені Петра Могили,
здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (м. Київ);
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9906-4327>*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення безпеки країни сьогодні неможливе без стабільного економічного розвитку держави, створення ефективного механізму захисту економічної сфери. У свою чергу, найважливішим елементом та основою економічного захисту країни у сучасних умовах є фінансова безпека.

Фінансова безпека держави з економічної точки зору широке поняття та має велике політико-правове значення, оскільки є результатом практичних заходів з боку законодавчої та виконавчої влади у сфері фінансів.

Огляд літературних джерел за темою дослідження щодо поняття фінансової безпеки показав, що фінансова безпека – це захист фінансової системи від небезпек, які загрожують її цілісності, а також упорядкованості та стійкості її складових, що базується на діяльності суб'єктів щодо їх попередження та відображення задля збереження можливості внутрішньосистемного самоврядування, а також ефективного управління.

Питання забезпечення фінансової безпеки в Україні характеризується певною кількістю складових, а саме: бюджетна безпека держави, показники безпеки грошового ринку та інфляційних процесів, валютна безпека, боргова безпека держави, фінансова безпека у сфері страхування, безпека фондового ринку, безпека при використанні банківських